

Vážené paní poslankyně,
vážení páni poslanci,

ve čtvrtek 14. ledna jsem přihlížel jednání výboru pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu, a měl jsem tedy možnost ocenit velmi slušnou úroveň diskuse o vládním návrhu novely školského zákona. O to větším „zážitkem“ bylo závěrečné vystoupení paní ministryně Valachové.

Kromě roztomile zupácké dikce jejích „ostrých proseb“ na vaši adresu ve věci podpory tzv. společného vzdělávání byl pozoruhodný zejména obsah jejích sdělení. Mám-li jej zrekapitulovat maximálně stručně, dověděli jsme se, že: 1. společné vzdělávání je všeobecně vítáno, 2. pokud někým vítáno není, pak tomu a) buď nerozumí, b) nebo dosud jen nestačil prozřít, c) anebo je zavilým nepřitelem práv dětí se zdravotním postižením na kvalitní vzdělávání.

Návrhy některých z vás na odložení silně „vachrlaté“ přípravy změn s tak dalekosáhlými dopady na celé skupiny žákovské populace rázně smetla se stolu, ba připojila nezastřenou výhrůžku, že pokud její představa kolektivního vzdělávacího ráje na zemi neprojde, bude realizována tak jako tak, akorát že na ni školy nedostanou ani floka. Základní školy praktické budou muset přijmout učitele odborných předmětů (přestože se v základní škole žádné odborné předměty nevyučují), a jako zlatý hřeb odhalila světu dosud neznámou diagnózu „lehkého autistického postižení“, vyskytujícího se prozatím naštěstí výhradně ve zdech MŠMT.

Přiznám se bez mučení, že jsem vskutku zavilým odpůrcem zhola diletantského ministerského konceptu, který se za pochodu stihl během pár týdnů přejmenovat z inkluzivního na společné vzdělávání. Že bych byl ale vážně takovým monstrem, které se o sto šest tumluje, aby zadávalo jedno ze základních lidských práv nešťastníčků se zdravotním postižením? Kdeže – jsem jen „bohužel“ těžce hendikepován tím, že jsem v oblasti inkluzivního vzdělávání mnohonásobně erudovanější než paní ministryně a její nejbližší okolí dohromady. Ne že by to při odborných kvalitách posledně uvedené množiny příliš znamenalo...

Jen v kostce: v letech 1993 – 1996 jsem se z pozice tehdejšího ředitele odboru speciálního školství na MŠMT zásadně podílel na budování základů inkluzivního vzdělávání v zemi, kde byla segregace dětí a žáků se zdravotním postižením do speciálních škol téměř absolutní. V době mého působení vznikala a rozšířila se síť specializovaných poradenských pracovišť (SPC), napomáhajících přechodu žáků se zdravotním postižením do „běžných“ škol a poskytujících kvalifikovaný poradenský servis tamním pedagogům, konstruovali jsme tzv. příplatek za zdravotní postižení, který šel do běžných škol vždy „za žákem“, což integraci těchto dětí teprve umožnilo realizovat, atd., atd.

V roce 1994 jsem byl vyslán na osmiměsíční stáž do USA, zaměřenou právě na začleňování dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol hlavního vzdělávacího proudu. Navštívil jsem zde desítky škol, a díky své kvalifikaci a profesnímu backgroundu (speciální pedagogika, obor psychopedie + deset let praxe učitele na zvláštní škole) jsem mohl velmi dobře posoudit, co při integraci opravdu funguje, a co jsou jen zbožná přání, emfaticky vylitá na hory křídového papíru. Poslední měsíc jsem pak stážoval na federálním ministerstvu vzdělávání ve Washingtonu D. C., kde jsem měl možnost diskutovat s řadou vynikajících odborníků v oblasti vzdělávání žáků s nejrůznějšími druhy zdravotního postižení, a dokonce „stínovat“ celodenní program legendy boje za práva zdravotně postižených, tehdejší náměstkyně ministra (dnes speciální poradkyně pro práva zdravotně postižených na ministerstvu zahraničí) Judith Heumann. V české kotlině jsem byl mj. poradcem dvou předsedů vlád pro školství a vysokým úředníkem MŠMT za „panování“ pěti ministrů školství.

Když dnes poslouchám paní ministryni a její poradkyni pro oblast tzv. společného vzdělávání K. Laurenčíkovou, mám asi stejný pocit, jaký by museli mít lékaři, kdyby ministerstvo

zdravotnictví zčista jasna opanovali šamani v leopardích kůžích, jurodiví zaříkavači a vousaté mastičkářky.

Nuže, podívejme se zblízka na to, co onen pomyslný balíček, vnučovaný vám paní ministryní s tak neodolatelnou grácií, vlastně obsahuje. Začnu samotným newspeakovým pojmem „společné vzdělávání“. Ten je zcela vyprázdněnou slupkou, pod níž se může skrývat leccos, ba dokonce cokoliv. Znamená jen to, že se všechny děti „tak nějak“ sesypou dohromady – kolik z nich se z toho samým blahem začne v noci počůrávat, skončí „na psychině“ či na dně rybníka, je jaksi nepodstatné: hlavně že se „nám“ budou vzdělávat spolu...

Dovolil bych si proto setrvat u termínu „inkluzivní vzdělávání“, jehož obsah, výhody, či na druhé straně limity se dají charakterizovat podstatně lépe.

Nejprve tedy k samotnému cíli inkluzivního vzdělávání. Asi jen úchylný sadista by veřejně deklaroval, že by měl žák se zdravotním postižením v běžné škole „prosperovat“ hůře než v té speciální. Že tedy hlavním cílem inkluze je prostě „nacpat“ všechny děti dohromady, s tím, že jim jen „vyskladníme“ jakési prostředky podpory podle nějakého katalogu (a to ještě jen když se podaří vymlátit z ministra financí nějaké ty dosud fantomatické peníze), a „nazdáár-bazáár“, aniž by nám záleželo na tom, jak se jedno každé dítě v té škole skutečně **cítí**. Škola totiž není zdaleka jen jakousi „výrobní linkou“ na vzdělání, nýbrž současně také (**a z pohledu dítěte v první až sto desáté řadě!**) prostředím sociálním, kde právě kvalita nespočetných interakcí s ostatními určuje, jaký vztah ke vzdělávání (i do dalekého budoucna) dítě získá.

Začnu proto tím, co je nejdůležitější pro samotné dítě. Pouhé přeřazení žáka se zdravotním postižením do „běžné“ třídy **není prázdnou hodnotou samou o sobě** – jestliže je v každodenním životě školy žák pro svůj hendikep svým okolím fakticky „odsunut“ na okraj celé skupiny vrstevníků, stane-li se navíc vysmívaným ubožákem, ba dokonce otloukánekem, mění se kýžená inkluze ve svůj pravý opak: **v devastující exkluzi** nejhrubšího zrna. Kolik se toho zvládne naučit, je z pohledu dítěte samotného zcela podružné, je-li pro ně samotné pobývání ve škole infernem! Netřeba snad dodávat, že permanentní stres a stále hlubší frustrace z více či méně hostilního prostředí krajně negativně ovlivňuje i úspěšnost jeho vzdělávání. Pro představu: jen si zkuste opakovat si třeba slovíčka ze španělštiny ve chvíli, kdy se za vámi žene horda fotbalových fandů, rozjařeně mávajících železnými tyčemi!

Šance na úspěšné individuální včlenění je u různých druhů zdravotního postižení velmi odlišná, a to nejen s ohledem na intelekt; zásadní je zejména potenciál **komunikovat se spolužáky „jako rovný s rovným“**. Stručně řečeno: nejnadějnější je to u žáků s tělesným a zrakovým postižením, podstatně horší u žáků se sluchovým a mentálním postižením. U posledních dvou kategorií pramení vážné obtíže z toho, že nedokáží se spolužáky plnohodnotně komunikovat: první neslyší, co mu povídají, druhý slyší, ale většinou nedokáže adekvátně (pokud vůbec) reagovat.

Ani to pochopitelně neznamena, že by museli všichni žáci se sluchovým, resp. mentálním postižením navštěvovat výhradně speciální školy – sociální exkluzi neslyšících lze čelit např. tak, že jich jednu inkluzivní třídu bude navštěvovat několik, budou zde mít k dispozici tlumočnicka ovládající znakovou řeč, speciální učebnice respektující jejich limity rozvoje a vnímání „běžného“ jazyka atd.

Protože se však veškerá diskuse točí téměř výhradně jen kolem inkluze žáků s lehkým mentálním postižením (kterých je mnohonásobně více než žáků s fyzickým a sensorickým postižením dohromady), zaměřím se již výhradně na ně. Záměrně píšu o žácích a ne o dětech předškolního věku – zde nevidím při individuální inkluzi zásadní problém (tedy u dětí s LMP bez dalšího postižení).

Na tomto místě je již nutno zmínit vedle sociálního rozměru inkluzivního vzdělávání i jeho stránku vzdělávací. V rozhovoru pro iDNES se 26. 9. 2015 vyjádřila bývalá náměstkyně ministra školství, dnes poradkyně dvou ministryní, předsedkyně tzv. České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV) atd. paní Klára Laurenčíková doslova: „Domnívám se, že tuto skupinu dětí (pozn.: s lehkým mentálním postižením) je skutečně možné vzdělávat podle běžného rámcového vzdělávacího programu, samozřejmě s individuálním vzdělávacím plánem a s **individuálně nastavenými očekávanými výstupy v jednotlivých předmětech.**“

Svatá prostoto! Jestliže někdo tvrdí, že je s využitím všelikých podpůrných opatření možné vpravit do hlavy žáka s mentálním postižením neredukované učivo základní školy, je buď zlovolným cynikem, nebo toho ví o dané problematice asi tolik, že (slovy bývalého francouzského prezidenta) „promeškal příležitost mlčet“. Mentální postižení totiž **reálně a objektivně** zasahuje kognitivní funkce dětí do té míry, že do nich všechny ty větné rozbory, rovnice, chemické vzorce apod. zkrátka „nenarveme“, ani kdyby měl každý k dispozici deset asistentů! Leda by se mezi podpůrná opatření mezitím zařadil slavný Norimberský trychtýř, kterým lze komukoli nalít do hlavy cokoli...

Hovořit o „individuálně nastavených očekávaných výstupech“ je naprosto bezobsažné klišé, svědčící výmluvně o skutečné „odbornosti“ lidí typu paní Laurenčíkové v oblasti vzdělávání žáků s mentálním postižením. Jak má být např. individuálně nastaven „očekávaný výstup“ dejme tomu u výpočtu hodnoty mnohočlenu pro dané hodnoty proměnných, rozkladu mnohočlenů na součin, či u jednoduchoučkových slovních úloh typu: „V akváriu je celkem 29 pavouků a much. Mají dohromady 182 noh. Kolik je pavouků a kolik much?“ Snížíme snad v posledním případě „očekávaný výstup“ tím, že do pomyslného akvária „nainstalujeme“ výhradně mouchy a pavouky beznohé? Nebo co takové složení rostlinné buňky: budeme očekávat, že se žáček s LMP popyšní s jádrem, mitochondriemi, chloroplastem, cytoplazmatickou membránou, buněčnou stěnou, cytoplazmou i vakuolou, nebo že se po třech týdnech naučí alespoň opakovat slova „cytoplazmatická membrána“, aniž by měl nejmenší ponětí o tom, co znamenají? Také bychom jim možná mohli v matematice „nastavit individuální výstupy“ jen na levou stranu rovnice, na shodu podmětu v češtině, na otázky ve stylu „Jaký je rozdíl mezi koněm?“ v přírodopise apod.

Stručně řečeno: pokud někdo zvládne učivo dnešní české základní školy, není mentálně postižený, a vice versa. Kdo tvrdí opak, je asi stejně kvalifikován pro seriózní debatu na dané téma, jako románová postava panovačné dámy z jednoho z rozmarných příběhů P. G. Wodehouse, podle které by hluší moc dobře slyšeli, kdyby jen trochu chtěli.

Co tedy budou pro pána Jána všichni ti žáčci s LMP od 7. do 9. ročníku při hodinách společné výuky dělat, jestliže se „nebudou chytat“ již od první hodiny prvního dne školy? Budou špacírovat po zahradě a thrat čtyřlístky? Žádný individuálně přidělený speciální pedagog (o asistentech vůbec nemluvě) totiž nemůže těm chudákům vpravit do hlav něco, co už z definice nepojmou – stejně jako se neslyšící nemůže naučit intonovat ani „Pec nám spadla“, nevidomý rozeznávat barvy a beznohý skákat na dvoře panáka! **Při zrušení regulárního kurikula pro žáky s (opět regulární) LMP budou tak od 6., nejvýše 7. ročníku jakékoli reálně nastavené očekávané výstupy znít: „Ani nenastoupí na start“!**

Oněch bájných 3 a půl tisíce žáků s LMP, kteří se podle paní ministryně již bez problémů individuálně „inkludují“ v běžných základních školách, jsou buď pustým výmyslem, nebo výrazem hlubokého neporozumění vlastním statistickým údajům. Ve skutečnosti se jedná o žáky ve speciálních třídách při ZŠ, kteří se pochopitelně vzdělávají podle přílohy LMP pod vedením speciálních pedagogů, je zde redukován počet žáků apod. V případě ministerstvem tolik preferované individuální inkluze se může jednat o nevelký počet žáků na 1. stupni ZŠ, kteří se vesměs potýkají s takovými problémy, že je jen otázkou času jejich přeřazení do ZŠP. Ať mi paní ministryně přivede jediného žáka s LMP, který bez problémů „stíhá“ učivo 7. ročníku běžné základní školy, a já se zavazuji, že budu veřejně vyrábět zlato vyfukováním tabákového kouře

do vody! Možná si ale na MŠMT jen pletou LMP (lehké mentální postižení) a LMD (lehká mozková dysfunkce), což je asi stejně „zanedbatelný“ rozdíl, jako populární záměna holínek a hodinek.

V této souvislosti mne nepřestává fascinovat, že se ani MŠMT, ani oni „experti“ dosud vůbec nezačali zabývat otázkou, co to proboha hustíme do hlav **všech** dětí, bez ohledu na výši intelektu či jejich etnicity, když přitom korelace rozsahu základního vzdělávání (který se již dávno totálně utrhł ze řetězu) a procenta selhávajících žáků je jasná a nesporná. **Vsadím se s kýmkoliv, že při zevrubných testech z učiva 7. (ale nejspíš již 6.) ročníku ZŠ by hanebně propadlo nejméně 80% populace, a to bez ohledu na dosažený stupeň vzdělání.** Já už jsem v koncích mj. u mluvnického učiva Čj pro 6. třídu – a to mám státnice z češtiny...

Vskutku není divu, že nejen děti s LMP, ale i řada žáků tzv. hraničních kolabuje a propadá: to však není ani v nejmenším „vinou“ oněch zlořečených základních škol praktických, nýbrž jde výhradně na vrub **obsahu a rozsahu učiva v základních školách!** Že tento dlouhotrvající stav těžce postihuje všechny děti, jejichž rodiny nejsou z jakýchkoli důvodů s to suplovat stále větší část práce školy, je nabíledni. „Klasicky“ nejpostiženější skupinou jsou potom zákonitě Romové.

Jaký však má smysl namísto zevrubné revize obsahu základního vzdělávání fakticky zlikvidovat celý segment speciálního školství pro žáky s lehkým mentálním postižením? Vždyť „úspěšnost“ základních škol praktických v získávání žáků je po celá léta přímo úměrná „úspěšnosti“ vzdělávacího mainstreamu při vytváření neúspěšných dětí!

Zkusme si představit nemocniční jídelnu, jejíž produkty jsou pro část pacientů zcela nestravitelné. Na místo toho, abychom změnili jídelníček (nebo vykopli kuchaře), postavíme ke každému „nejedlíku“ asistenta, který mu bude tu šlichtu cpát do krku. Nyní si tuto absurditu „překlopme“ do školství, a máme zde v plné kráse „společné vzdělávání“ podle představ paní Valachové...

Nenechme se mýlit ujišťováním paní ministryně, že se základní praktické školy nebudou rušit – budou! Jestliže budou muset do svých žáků muset cpát učivo RVP ZV (s jakkoli „individuálně nastavenými očekávanými výstupy“) a k tomu finančně vykrváčet zaměstnáváním už z definice zhola nepotřebných zaměstnanců (fyzikáři, chemikáři apod. jsou zde asi stejně potřební jako učitelé sborového zpěvu na školách pro neslyšící) mohou během dvou let „zavřít krám“...

Obzvlášť úděsné pak budou důsledky naplňování pomatené představy, že lepší než současný RVP ZV pro LMP (**představující při redukovaném rozsahu učiva vnitřně provázaný celek!**) bude, když se takto postižený žáček bude s ostatními učit v hodinách „jen až kam to stihne“. Kromě totální demotivace k dalšímu vzdělávání a osobnosti „zadupané do země“, a tedy plné komplexů a celkově negativistickým postojům k okolí, bude vládnout pouhou tříští nahodilých, vnitřně nepospojovaných informací, takže bude v nejlepším případě pogramotný.

A nejen to: protože vyjde s posledním „nepropadlickým“ vysvědčením nanejvýš ze šesté třídy, **nebude mít na rozdíl od absolvování ZŠP po skončení povinné školní docházky vůbec ukončené základní vzdělání!** A zatímco na základní vzdělání ukončené absolvováním základní školy praktické navazuje široká paleta tzv. „Éčkových“ učebních oborů, jejichž absolvování otevírá absolventům velmi dobré vyhlídky do dalšího života, s neukončeným základním vzděláním budou postupně tisíce a tisíce těchto prakticky nezaměstnatelných lidí odsouzeny k doživotní invaliditě a živoření v invalidním důchodu.

To vše v důsledcích představuje flagrantní porušování ústavou garantovaného práva na vzdělání podle Čl. 33 Listiny základních práv a svobod: podle původního stavu ukončené základní vzdělání, vyučení a šance na plnohodnotný život, v „krásném novém světě“ pogramotnost, neurotizované osobnosti zbavené špetky sebevědomí a na doživotí jen invalidní důchod či milodary do klobouku. Který právník si nechá ujít tak snadný proces, na jehož konci

může docela dobře „vykvést“ mnohamiliónová suma za nemajetkovou újmu, vyjadřující rozdíl mezi invalidním důchodem a průměrným výdělkem vyučeného člověka od doby předpokládaného vyučení až po dosažení věku pro přiznání starobního důchodu?

Můžete se klidně vsadit, že jakmile vyhraje jeden jediný žalující, strhne se lavina, která při řádu desetitisíců postižených může tento stát přijít na miliardy. Tím spíše, že při částkách, o něž se bude hrát v hromadných žalobách, lze očekávat obrovský zájem ze strany opravdových právnických es. Pokud jde o mne, budu velmi ochotně svědčit ve prospěch postižených proti vrchnostenské z vůli tak obludných rozměrů!

Jistě vás napadne, proč chce probůh paní ministryně s tak zoufalou urputností neprodleně začít s něčím tak dokonale nesmyslným a těžce škodlivým, aniž by se pokusila vše napřed řádně ověřit na pilotním vzorku. Vysvětlení jsou dvě, jedno „pouze“ smutné, druhé vyložené otřesné:

1. V důsledku devastace odborných kapacit na MŠMT v minulosti se K. Valachová upíná k líbivým floskulím z dílny své poradkyně K. Laurenčíkové a jí řízené tzv. České odborné společnosti inkluzivního vzdělávání. „Odbornost“ projevuje tento spolek vsutku na každém kroku, naposled (18. 1. 2016) v příspěvku „Česká republika na cestě ke společnému vzdělávání - přehled v číslech“: **„Vzdělávání v segregovaných speciálních třídách (nehledě na obsah vzdělávání) má silný negativní vliv na vzdělanostní aspirace dětí, protože se ve speciálních třídách kumulují děti s nízkými vzdělanostními aspiracemi a dochází tudíž ke vzájemnému snižování či potvzování nízkých vzdělanostních aspirací.“**

Pro ty z vás, kteří dočetli až sem, připojuji v příloze nedlouhý, obsahově i formou však vynikající článek jedné z největších odbornic v oblasti vzdělávání žáků s mentálním postižením doc. PhDr. Ivy Švarcové, CSc. o možnostech a limitech lidí s mentálním postižením: na necelých dvou a půl stránkách se můžete přesvědčit, jak neskuteční diletanti zásadním způsobem ovlivňují postoje a rozhodování ministryně Valachové.

2. Dne 13. listopadu 2015 informovala na svých webových stránkách Open Society Fund (OSF) v článku „Osm let po rozsudku D. H. musí dojít ke komplexní desegregaci škol“ o cílech koordinované akce níže jmenovaných organizací:

„Téma rušení vzdělávacího programu pro žáky s „lehkým mentálním postižením“ bude zásadně důležité pro zajištění inkluzivního vzdělávání. Amnesty International, Evropské centrum pro práva Romů, Nadace Open Society Fund Praha a Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání proto připomínají české vládě, že **musí stát za svým závazkem proměnit praktické školy v běžné školy a tímto zrušit vzdělávací program pro žáky s „lehkým mentálním postižením“** (**Poznámka:** všimněte si důsledně používaných uvozovek u pojmu lehké mentální postižení. Autoři jsou zřejmě přesvědčeni, že LMP je jen jakousi rýmičkou, z níž se lze uzdravit. Což tedy vážně nelze...)

Ohromující logika! Takže: 1. drtivá většina Romů do základních škol praktických nepatří, 2. mají se proto učit podle kurikula pro běžné základní školy, avšak 3. základní školy praktické je nutno fakticky zrušit, stejně jako vzdělávací program pro žáky s lehkým mentálním postižením. Také si přijdete jako v blázinci?

Pročpak asi výše uvedení zastánci práv Romů na vzdělání tvrdošijně odmítají pochopit takovou notoriету, že **stejně jako zdaleka ne každý Rom je mentálně postižený, zdaleka ne každý mentálně postižený člověk je Rom?**

Proč neprotestují proti nepřiměřenému rozsahu, obsahu i struktuře základního vzdělávání, přestože právě to vede k jejich častému selhávání v základních školách? A proč se vůbec, ale vůbec nezajímají o to, jak si „inkludování“ Romové vedou v běžných školách? Jaké **konkrétní** pozitivní změny přinesl onen ustavičně oslavovaný rozsudek ESLP ve věci údajné diskriminace Romů ve vzdělávání z roku 2007? Nemyslím nějaký procentuální posun části romských žáků ze

speciálního do běžného vzdělávání, ale to, zda to **opravdu** zlepšilo stav jejich vzdělanosti. Odpověď je nasnadě: **protože je to ve skutečnosti vůbec nezajímá!** Z jejich výše citovaného vyjádření navíc přímo číší latentní rasismus: Romové podle nich zkrátka na běžné školy „nemají“ - a ježto jediné, o co doopravdy jde, jsou líbivé statistiky, zkrátka ty „zlé“ školy zlikvidujeme jako třídu, a všechny Romy krásně vykážeme jako „plnohodnotně“ vzdělávané. Ty, kteří by snad přece jen vykazovali onu „rýmičku“ lehkého mentálního postižení, hravě uzdravíme tím, že jim přidělíme asistenty, fyzikáře, chemikáře a učitele dalších cizích jazyků, a pokud by snad nudličky tekly i nadále, „holt“ jim drobet upravíme očekávané výstupy... UFFF!!!

Zde je i základ onoho hanebného souručenství těchto „neziskovek“ s naší vrcholnou úrovní exekutivy (nejenom s „vrchuškou“ na MŠMT): o nějaké vzdělávání Romů vůbec nejde - hlavně uspokojit kritiku ze strany „evropských struktur“!

Čímž se zanedlouho konečně přiblížíme vyspělé Evropě... Např. Francii, kde je podle informací 1. náměstkyně ministryně Valachové prof. S. Štecha 60% Romů ve věku naší povinné školní docházky naprosto negramotných a stát to řeší jen vysíláním tzv. učitelů „misionářů“ na parkoviště, kde se snaží poskytnout těm, kdo nestačí včas uprchnout, alespoň „základy vzdělání“. Copak se tím asi míní? Že na ně vybařnou „Třikrát tři je devět, kdo bručí je medvěd?“ O **skutečné** kvalitě vzdělávání Romů v Anglii by vám jistě rádi poreferovali ředitelé mnoha škol, kde nyní vzdělávají řadu navrátilců právě zpoza Kanálu.

Precizně se k této neslýchané licoměrnosti, již je permanentní osočování ČR z údajné diskriminace Romů ve vzdělávání, vyjádřil ve svém disentu Karel Jungwirth, jeden ze soudců Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva v ostudné cause D. H. a ostatní proti České republice:

„Většina soudců dospěla k závěrům (§ 205 až 210), které si dle mého mínění spíše navzájem odporují. Tito soudci prohlašují, že obtiže spojené se školní docházkou romských dětí existují nejen v České republice, ale také v ostatních evropských státech. **Označovat naprostou absenci školní docházky u poloviny romských dětí (body 6 a 7) v celé řadě států jako „obtiže“ je neslýchaný eufemismus.** Většina soudců v rámci této nelogické úvahy dále s uspokojením konstatuje, že se Česká republika na rozdíl od některých jiných zemí rozhodla pustit do řešení tohoto problému (§ 205). **Z toho lze dovodit, že je snad výhodnější a bezpečnější nedělat nic a nechat věci být tak, jak je tomu i jinde, tedy nevyvíjet žádné úsilí k překonání problémů, s nimiž se potýká velká část romské komunity.**“

Zdají se vám snad ještě moje slova na adresu vedení MŠMT příliš tvrdá? Zde je tedy pokračování. Před koncem roku jsem zde vznesl řadu dotazů podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Pro stručnost ocituji jen ten nejdůležitější:

„Kolik romských žáků plnilo v posledních pěti letech povinnou školní docházku na běžných základních školách, a kolik z nich ukončilo povinnou školní docházku, aniž by získali základní vzdělání? U druhé skupiny uveďte, který ročník dokončili úspěšně.“

A odpověď? **Žádost se zamítá. Odůvodnění:** „Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nemůže žádosti o informace vyhovět, neboť požadované informace nemá k dispozici. Povinný subjekt shromažďuje mimo základních údajů již jen údaje o státním občanství žáků plnících povinnou školní docházku (...). Údaje o etnickém ani národnostním původu nejsou povinným subjektem shromažďovány, a není tedy možné žadateli poskytnout požadované informace“.

Jinými slovy: ač MŠMT nechává opakovaně počítat Romy v základních školách praktických (navíc podle kritérií, nad nimiž by zaplesali snad i autoři Norimberských zákonů), o tom, jak si vedou Romové ve „společném vzdělávání“, nemá s prominutím „ani páru“. Nežjišťuje dokonce ani jeden ze základních ukazatelů kvality resp. efektivity vzdělávacího systému, tzv. *drop-out rate*, tedy kolik žáků odchází ze škol před ukončením základního vzdělání. **Pro tvrzení, že**

došlo k pokroku jen proto, že je větší procento Romů vzděláváno v běžných školách, tedy chybí jakýkoliv důkaz - je tedy úplně stejně relevantní jako tvrzení přesně opačné!

Celý problém však dalece přesahuje ubohý alibismus MŠMT. Proč si česká vláda namísto až masochistického přikyvování „antidiskriminačnímu“ nátlaku nejvyšších pater EU a horlivému vymyšlení opatření, jež spolehlivě ještě zhorší situaci ve vzdělávání Romů, nevyžádá komplexní informace o úrovni vzdělanosti Romů v ostatních zemích EU? Opět jedna malá sázka. Nechme vytvořit vědomostní testy na úrovni výstupů 7. ročníku našich základních škol praktických, a vyzvěme naše nelítostné kritiky, aby jim podrobili vlastní romskou populaci ve věku 15 let. **O co se vsadíte, že to nezvládne ani 10% tanních Romů?**

Na druhou stranu je jisté, že negramotní Romové nedokáží zdaleka tak snadno podávat žaloby do Štrasburku jako gramotní... Že by se pravý důvod chystaných „kobercových náletů Dobrá“ (bez ohledu na desetitisícové „vedlejší ztráty“ mezi žáky s LMP) skrýval právě zde?

Abych to však příliš neprotahoval. To, co chce „na sílu“ zavést ministerstvo, vytvoří unikátní, avšak navýsost demokratický stav: biti budou kompletně všichni! Žáci s mentálním postižením i bez něj (o těch druhých jsem se kvůli rozsahu textu nezmiňoval), a Romové en bloc. Školy budou kolabovat a učitelé se raději začnou dávat na nějakou tu klidnější, byť i šedivě nudnou práci, jako je třeba pašování zbraní do Konga či provázení cizinců po Severním Kavkaze. Jedině frekventanti víceletých gymnázií budou ve svých segregovaných školách úpět stejně jako dosud...

Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, jak jste jistě pochopili, nemám naprosto v úmyslu dopustit to, čeho jsme běžně svědky u všech opravdu velkých průšvihů: nikdo z vrcholných „šéfů“ za nic nemůže, vše odskáče jen pár subalterních úředníků. V tomto případě je více než pravděpodobné, že spustí-li se plánované změny „na ostro“, dojde k rozsáhlé újmě u tisíců a tisíců právě těch dětí, kterým již tak nepřející osud „cuknul se startovací čarou“ o hodný kus nazpět. Budou-li se následně jejich rodiče domáhat vysokého finančního odškodnění za zmarněné šance jejich dětí na plnohodnotný život u soudů tuzemských či mezinárodních, jsem připraven u těchto institucí svědčit **a uvádět jména konkrétních viníků.**

Jeden každý z vás má nyní unikátní možnost avanturismu vedení MŠMT zabránit. Bude-li na vás ministryně Valachová opět vyvíjet nátlak s tím, že bez uskutečnění plánovaných změn na to doplatí ty nešťastné dětičky, mám pro vás dobrou zprávu: je to úplný nesmysl!

Pro inkluzi žáků s LMP lze totiž již nyní postupovat „finskou cestou“, aniž bychom k tomu vůbec potřebovali novou zákonnou úpravu. Jedná se o kombinaci individuální a skupinové integrace v „běžné základce“ (že je to organizačně náročnější než při odděleném vzdělávání ve škole běžné a speciální, „o tom žádná“, nicméně není to rozhodně nemožné). Znamená to v kostce:

1. Organizovat společné vzdělávání ve všech předmětech, kde mentální postižení nepředstavuje limitující faktor úspěšnosti, naopak mohou nad svými „zdravými“ vrstevníky získávat vrch (tělesná, výtvarná, hudební výchova apod.); stejně tak podle možností důsledně spojovat žáky v zájmových akcích všeho druhu mimo samotné vyučování.
2. Formou skupinové integrace (samostatná třída v rámci běžné základní školy) pod vedením speciálního pedagoga vzdělávat v ostatních předmětech. Přítomnost speciálního pedagoga by navíc velmi napomohla při „dokvalifikování“ ostatních učitelů ve škole, stejně tak při odborné diagnostice tam, kde si „běžný“ pedagog neví rady.
3. Zřídit v každé škole alespoň jednu přípravnou třídu pro děti s odkladem povinné školní docházky, aby bylo možno vyrovnávat všemožné handicapy ještě před nástupem povinné školní docházky, a zjistit tak v předstihu i rozsah speciálních vzdělávacích potřeb některých žáků. Nespornou výhodou je i možnost „udělat si strejčka“ ještě před

nástupem těchto dětí do 1. třídy, tedy připravit pro každého už v předstihu kvalitní individuální vzdělávací plán.

4. Pokoušet se nenásilně „dát dohromady“ rodiče dětí tzv. zdravých a se zdravotním postižením (společenské akce, přednášky vyučujícího ze samostatné třídy apod.).

Minimum, co by mělo učinit MŠMT před jakýmkoli zásadními změnami v této oblasti (což se k 1. září 2016 nedá stihnout ani ve snu):

1. Zevrubně prozkoumat stanovisko rodičů dětí s LMP k plánovaným změnám. Pro pořádek dodávám, že zdaleka ne všichni rodiče těchto žáků pocházejí ze „sociálního dna“ – řada z nich má středoškolské, ba i vysokoškolské vzdělání; rozhodně jsou velmi dobře schopni pochopit nejen samotný zákonný rámec, ale i souvislosti a jeho dopad.
2. V režimu ustanovení § 171 odst. 1 školského zákona zahájit nejpozději od počátku školního roku 2016/2017 (slovy zákona) „pokusné ověřování metod, obsahu, forem, organizace vzdělávání a pokusné ověřování způsobu řízení škol a školských zařízení“, a to alespoň na dvaceti různě velkých základních školách ve všech částech republiky.
3. Což předpokládá mj. získání rodičů žáků s LMP, aby souhlasili se zařazením svého dítěte do experimentu.
4. Vyhodnotit již na konci prvního pololetí předběžné výsledky, aby bylo možno průběžně upravovat finální podobu návrhu konkrétních opatření, a na konci školního roku provést sumární zhodnocení plus zpřesnění původního návrhu.
5. Předložit návrh nepominutelného speciálně-pedagogického minima pro absolventy pedagogických fakult (alespoň v rozsahu dvou semestrů), bez jehož certifikovaného ověření budou pro další rok příslušné vysoké školy redukovány finanční příspěvky per capita. Žádné dějiny speciální pedagogiky apod.: praktické základy diagnostiky a didaktik pro ty druhy ZP, s nimiž budou v praxi běžně přicházet do styku. Přednášeno pokud možno zkušenými odborníky z praxe.

Poznámka: Dobrovolně tak pedagogické fakulty (čest výjimkám) ani za čtvrtstoletí neučinily, a nic nenasvědčuje tomu, že by se k něčemu podobnému vůbec chystaly. Pro rozvoj inkluzivního vzdělávání představuje současná příprava pedagogů ekvivalent vzdělávání budoucích lékařů např. bez zařazení výuky neurologie.

S pozdravem a s přáním, abyste se rozhodli správně

Mgr. Martin Odehnal